

Wolfgang Uhlmann

Manuel Nepveu

Uitgelachen worden door een grootmeester, het zal je maar gebeuren. Mij overkwam het. Met schaakmaten deed ik in 1999 aan het "Dresdner Open" mee, het toernooi dat ons het jaar daarvoor ook al zo goed bevallen was. Dit jaar hadden we uitzonderlijk veel last van wespen. Met behulp van mijn sigaren joeg ik de beesten de stuipen op het lijf. Op zijn minst. Maar op het moment dat ik me heel vriendelijk en geciviliseerd gedroeg en geen vlieg of wesp kwaad deed, werd ik door zo'n apparaat gestoken. Geluid en gebaren maakten omstanders direct duidelijk wat er aan de hand was. Algehele vrolijkheid, Schadenfreude in optima forma. Grootmeester Wolfgang Uhlmann lachte meedogenloos met de aanwezige meute mee.

Terwijl ik met ons Boliviaanse clublid Hans een trans-Atlantische discussie uitvecht ontvang ik een mailtje van Bernard: "Uhlmann heeft Dresden verlaten. 24/8". Het is een opvallende echo van een mailtje uit 2001, toevallig afkomstig van bovengenoemde Hans: "Alexei Suetin (1926-2001) eindelijk weg uit Moskou". En dit mailtje was overduidelijk weer een echo van Suetin zelf die, op onze vraag waar hij woonde, antwoordde: "Leider in Moskau".

De toernooitijgers van Promotie hebben wel wat met Uhlmann. Henk werd door de Franse kunsten van de grootmeester vermorzeld, Bernard speelde met wit remise tegen hem en kwam er thuis achter dat hij de partij had kunnen winnen. Ik heb nooit de eer gehad, maar anders had ik misschien wel 1 e4 tegen hem gespeeld om Franse les van de grand maître te krijgen. Uhlmann en het Frans, een liefde voor het leven. Een exclusieve liefde: op 1 e4 speelde hij niets anders. In het pre-internettijdperk, toen openingsnieuwttjes zich min of meer via diffusie over de aardbol verspreidden, kon de schaakprofessional zich deze 'openingseconomie' klaarblijkelijk nog wel permitteren, nu vermoedelijk niet meer.

Ik heb vier boeken van Uhlmann in mijn bezit. Een boek uit 1991 waarin de grootmeester 60 van zijn meest waardevolle Franse partijen bespreekt, het boek "Meine besten Partien" uit 2015 en twee didactische werkjes, geschreven samen met Gerhard Schmidt, schaaktrainer. De boekjes "Bauernschwächen" en "Offene Linien" zijn pareltjes van didaktiek. Ik vermoed dat de analyses van de partijen van Uhlmann zijn. Die analyses zijn helder maar niet afmattend en datzelfde geldt ook voor de analyses in de andere twee boeken.

"Meine besten Partien" is uiteraard het meest persoonlijke boek. De terugblik van de auteur begint met een hoofdstuk "Siege gegen die Weltmeister". Hij vermeldt trots met jaartal en plaats zijn acht ontmoetingen met Robert James Fischer (niks geen "Bobby") en spreekt hartverwarmende woorden over diens sportieve ethos. De eerste partij in het boek is dan ook niet toevallig zijn enige overwinning op deze schaaklegende. In de schaakolympiade van Varna (1962) moet Uhlmann tweemaal tegen Botwinnik aantreden: remise met Zwart – "natürlich Französisch" - en een overwinning met Wit. Als Uhlmann in vliegende tijdnood en in zeer complexe stelling de veertigste en laatste zet voor de tijdcontrole uitvoert komt de vreugde, de bevrijding eruit: "Der letzte Zug ist getan und zum ersten Male hatte ich das Gefühl, dass der Weltmeister geschlagen werden konnte." En zo geschiedde.

Maar uiteraard telt ook mee hoe er gewonnen wordt. Uhlmann speelt tegen Nana Alexandria, Halle 1981, het moeilijke Botwinnik-systeem (D44). Op de twintigste zet blundert

hij - een voor hemzelf onverklaarbare kortsluiting omdat hij de winstzet zag en als zodanig herkende - maar zijn tegenstandster "revancheert" zich en hij wint alsnog. Maar dan eindigt hij zijn bespreking van de partij overduidelijk in mineur: "...Trotzdem bedauere ich tief, dass ich mit dem Zug 21 Dd5?? statt 21 bc3x eine der schönsten Partien in meiner Karriere verdorben habe." Uit het boek blijkt ook dat Uhlmann op 1 d4 Konings-Indisch speelde, wat ik in combinatie met het Frans moeilijk te rijmen vind. Wanneer iemand me de samenhang van een en ander kan uitleggen, dan graag.

Ik heb voor deze column uiteraard wat op het internet gesnuffeld. Daarbij is een interview van ruim een kwartier tevoorschijn gekomen (zie linkje) waarin Uhlmann onder andere iets vertelt over hoe de DDR-politiek zijn carrière beïnvloed heeft. Dat hij, toen het er echt een keer toe deed, hulp van de Russen nodig had om toch "buiten" te mogen spelen, buiten de DDR dus. De DDR-politiek richtte zich namelijk op de Olympische sporten, op zoek naar internationale erkenning; de rest deed er eigenlijk niet toe en hun beoefenaren moesten "binnen" blijven. De tijdens dit interview bijna tachtigjarige GM lucht zijn hart...

Tot slot nog wat venijn. Er staat een ouderwets, ivoren schaakspel opgesteld tussen de grootmeester en zijn interviewer. Op zeker moment voert Uhlmann de eerste zetten van de Franse Verdediging uit. Zonder blikken of blozen. Maar kijkt u eens goed

<https://www.bing.com/videos/search?q=Wolgang+Uhlmann&docid=608016100634264294&mid=912006088749E1232FBD912006088749E1232FBD&view=detail&FORM=VIRE>